

Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı 10-11 'nci Sayısı (s.109-126)

**MİLLİ MÜCADELE SIRASINDA YUNANLILARIN VE
İTİLAFA DEVLETLERİNİN ÇANAKKALE BÖLGESİNDE SAVAŞ
HUKUKUNA
AYKIRI DAVRANIŞLARI HAKKINDA KISA NOTLAR**

Barış BORLAT

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlük Atatürk İlkeleri ve
İnkılâp Tarihi Bölümü

ÖZET

Mondros Mütarekesinden sonra İtilaf Devletleri “paylaşım projesi”ni uygulamaya koymuşlardı. Bu çerçevede Çanakkale bölgesinde İngilizler ve Yunanlılar hızlı bir çalışma başlattılar. Bölgede Yunan işgalinin başlamasıyla birlikte Yunanlılar halka savaş hukukuna aykırı davranışlarda bulundular. Her fırsatta köyleri basarak mallarına el koyuyorlar, haksız yere dayak atarak köylüleri yurtlarından göç etmeye zorladılar. İngiliz ve Fransızlar da halka çeşitli eziyetlerde bulundular. Yunanlıların Çanakkale bölgesinde halka yaptığı eziyetler ancak Yunanlıların bölgeden çekilmesiyle sona erdi.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale, Yunanlılar, paylaşım projesi

SUMMARY

After the Armistice Mudros Entente States “Share Project” was adopted to implement. In this context the British and Greeks in the Chanakkale region have launched a quick study. Region began with occupation of Greece The Greeks act contrary to public battle made laws. At every opportunity, raided the villages, confiscating property, unjustly beaten by throwing villegers were forced to flee their homes. British and French also made public the various sufferings. Persecuted by the Greeks to the public in the Chanakkale region, but ended with the with drawal of the Grek region.

Key Words: Chanakkale, Greeks, Share Project

Giriş

İnsanlık tarihi kadar eski olan “savaş” olgusunun yıkıcı etkilerini azaltmaya yönelik bağlayıcı hukuksal kurallar, 19’ncü yüzyılda somut hale gelmeye başlamıştı. Uluslararası belgeler savaşta dost veya düşman ayırımı yapılmaksızın, yaralılara, hastalara, kazaya uğramış denizcilere, savunmasız veya teslim olmuş bir düşmana, savaş esirlerine, işgal edilmiş bir ülkenin sivil halkına, sağlık kurumlarına, personeline, araçlarına, kültür ve sanat varlıklarına saygı, koruma ve ayrıcalıklar öngörmekteydi¹.

Birinci Dünya Savaşı’na kadar olan dönemde, bu konuda aşağıdaki uluslararası sözleşmeler yoluyla suistimallerin önlenilmesine çalışılmıştı.

1.Korsanlığın kaldırılması, deniz kuşatmalarının fiili olması, tarafsız gemilerdeki düşman eşyasının ve düşman gemilerindeki tarafsız eşyanın savaş kaçağı olmadıkça müsadere edilmemesine ilişkin 16 Nisan 1856 tarihli Paris Deniz Hukuku Beyannamesi,

2.22 Ağustos 1864 tarihinde Cenevre’de imzalanan Savaş Alanında Yaralıların Durumunun İyileştirilmesi Sözleşmesi ve bu sözleşmeye 20 Ekim 1868 tarihinde eklenen maddeler,

3.1864 tarihli Cenevre Sözleşmesi’nin deniz savaşlarında da geçerli olmasına dair 1868 tarihli 3 numaralı La Haye (Lahey) Sözleşmesi,

4.Savaş yöntem ve araçlarını ilk defa düzenleyen 22 Ağustos 1868 tarihli Saint-Petersburg Sözleşmesi,

5.Savaşlarda patlayıcı ve yangın çıkarıcı maddelerin kullanılmasını yasaklayan 11 Aralık 1868 tarihli Saint-Petersburg Sözleşmesi,

6.Tarafsızların savaş zamanındaki yükümlülüklerini öngören 7 Mayıs 1871 tarihli Washington Sözleşmesi,

7.Kara savaşının kurallarını düzenleyen 29 Temmuz 1899 tarihli Lahey Sözleşmeleri,

8.Savaşta hastane gemilerinin devlet yararına konulmuş bütün vergi ve harçlardan muaf tutulmasına dair 21 Aralık 1904 tarihli Lahey Sözleşmesi,

9.Savaşta hasta ve yaralıların durumlarının iyileştirilmesine dair 6 Temmuz 1906 tarihli Cenevre Sözleşmesi,

10.Birinci Lahey Sözleşmeleri’nin yeniden gözden geçirilmesi ve genişletilmesi sonucu imzalanan 10 ve 18 Ekim 1907 tarihli Lahey Sözleşmesi.

Bu sözleşme ile kara savaş hukukunu ayrıntılarıyla tanımlıyordu. Bu sözleşmenin 3’ncü maddesine göre; imzalayan devletler savaş esnasında

¹Seha L. Meray, **Uluslararası Hukuk ve Örgütler**, AÜSBF Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi Ankara 1979, s. 247.

işlenmiş bütün fiillerin sorumluluğunu kabul etmeyi yükümleniyorlardı. 22'nci maddeye göre; savaşan guruplar düşmana zarar verme konusunda sınırsız bir hakka sahip değillerdi. Yine sözleşme ile teslim olmuş düşmanı öldürmek ve yaralamak ise yasaklanmıştı. Savunulmamış şehirler, kasabalar, ikamete mahsus evler yahut binalara hangi vasıtayla olursa olsun, hücum veya bunları bombardıman etmek yasaklanmıştı. Hücumla dahi alınsa bile bir şehrin ya da yerin yağma edilmesi yasaktı. Aile şerefine ve haklarına, şahısların hayatına ve özel mülkiyetine, dinsel inançlara ve ayinlerin icrasına hürmet gösterilmesi benimsenmişti ve kesin olarak yağma yasaktı².

Her ne kadar 1907 Lahey Sözleşmesi ise Kara Savaş Hukuku belirlenmişse de bu tarihten sonra yapılan savaşlarda pek çok kez sözleşmenin ihlal edildiği görülmektedir.

Bu çalışmada Yunanistan'ın Anadolu'yu işgali sırasında ve işgal boyunca Çanakkale bölgesinde Yunanlılar tarafından yapılan ihlaller incelenmeye çalışılmıştır.

Anadolu'da Yunan İşgali ve Zararlarına Genel Bir Bakış

Osmanlı Devleti için Birinci Dünya Savaşını sona erdiren Mondros Ateşkes antlaşmasıyla birlikte Anadolu'da işgaller hızla genişledi. Amasya Tamimine kadar İngilizler ondokuz, Fransızlar dokuz, İtalyanlar on ve Yunanlılar iki yeri işgal etmişlerdi³. İşgalciler gizli paylaşım antlaşmalarını da gözeterek Anadolu'yu işgal bölgelerine ayırdı. Yunanistan da bu paylaşım da Megalo İdea⁴ fikrini gerçekleştirebilmek için İngiltere başta olmak üzere İtilaf güçleri ile işbirliği içine girdi.

İşgallerini meşrulaştırma arayışındaki Yunanistan bunun için Anadolu'ya nüfus nakline başladı. Bu amaçla Ayvalık ve Çanakkale bölgesine çeşitli yollarla Rumlar sokulmaya çalışıldı. Yine bu gelişmelerle ilgili bölgelerde bulunan İngiliz Komiserleri yardımcı olmaktaydı. Bu durumla ilgili Çanakkale Mutasarrıfının 22 Mayıs 1919 da Dahiliye Nezaretine sunduğu raporda; Mondros'tan, Bozcaada'dan, Limni'den ve Yunanistan'ın diğer bölgelerinden Rumların Çanakkale sahillerine geldiği ve bu gruplara Çanakkale'de görevli İngiliz temsilcisi Mösyö Vetibol'un yardımcı olduğu belirtilmekteydi. Bahriye Nezareti, 26 Mayıs 1919 tarihinde, Balkan Savaşlarından sonra ve Birinci Dünya Savaşı öncesinde Limni ve Bozcaada'ya giden Rumların deniz yoluyla kontrolün

²<http://www.msb.gov.tr/asad/default.php?page=SCH9>.

³Miıhat Atabay, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi (Kurtuluş Savaşı, Devrimler ve Atatürkçülük)**, Kriter Yayınları, İstanbul 2011, s.83.

⁴Megalo İdea hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız, Oğuz Kalelioğlu, **Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri ve Megali İdea**, Bilgi Yayınevi, Ankara 2009, s.90-115.

sağlanamadığı Çanakkale sahillerine çıkmakta olduklarını, amaçlarının bazı bölgelerde nüfus üstünlüğü sağlamak olduğunu bildiriyordu⁵.

İngiliz Savaş Konseyi'nin onayı üzerine, Dışişleri Bakanlığı, Ortaelçi Granville'e 16 Temmuz'da gönderdiği gizli yazıda, İaşe Bakanlığı'nca el bombalarının ucuz fiyatlarla Yunanistan'a sağlanabileceğini bildiriyordu. Diğer taraftan, Çanakkale dolaylarındaki Yunan askerlerine, İngiliz ordu kaynaklarından yiyecek dağıtılıyordu⁶.

Anadolu'da yaşayan yerli Rumlar da işgal sürecinde Yunanistan ile işbirliği içine girmişti. 15 Mayıs 1921 tarihinde Matbuat ve İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesi, Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti'ne gönderdiği istihbarat raporunda, Yunan Kumandanlığının İzmir, Manisa, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, İzmit, İzmir, Üsküdar, Denizli, Aydın işgal hattında yaşayan 1291(1875), 1292(1876), 1293(1877) ve 1294(1878) doğumlu Rumların Akşehir, Bursa, Ödemiş, depolarına müracaat ederek silah altına alınmasını istiyordu⁷.

İşgallerine dayanak arayışlarını uluslararası alanda da devam ettiren Yunanistan, 1919 Nisan ayında Stratos ve Kalogeropulos tarafından Amerikan Başkanı Wilson'a yazdıkları mektupta, Kuzey Epir'den başlayarak Gelibolu yarımadası, Çanakkale ve kazalarını da içine alan bir bölgenin Yunanistan'a bırakılmasını talep ediyordu⁸.

Batı Anadolu'da Yunan işgali nedeniyle oluşan otorite boşluğundan faydalanmak isteyen bazı Müslüman unsurlar da bölgede çetecilik faaliyetlerine başlamışlardı⁹. Bu tür girişimler, Yunan işgalleri karşısında direniş gösteren Kuva-yı Milliye birliklerinin de zayıflamasına neden oluyordu.

⁵Adnan Sofuoğlu, "Anadolu üzerindeki Yunan Hedefleri ve Mütareke Dönemi Fener Rum Patrikhanesi'nin Faaliyetleri," *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı 28, Cilt: X, (Mart 1994) ,s.28;

BOA, DH. KMS, Dosya:52-5, Vesika: 69 s.200 "Mahall-ı meşguledeki Rum nüfusunun teksiri ve lebe'l-icab kuvve-i fa'aleninde tertibi için Bursa, Ankara, Konya hatta Gelibolu, İzmit gibi mahallerden de Metropolidler vasıtasıyla Rum gençlerinin İzmir'e da'vet edildiği ve celb-i nazar etmemek üzere bunlardan tarik-i muhlalife ve suret-i firka ile mahalleri esbalanı tehiyeye çalıştıkları anlaşılmıştır. Şu muamele ve hareket memleketin hal

ve atisi için fevkalade celb-i dikkat ve ehemmiyettir." aktarmaktadır.

⁶Salahi Sonyel, *Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri*, TTK, Ankara 1995,s.90.

⁷Zafer Çakmak, *İzmir ve Çevresinde Yunan İşgali ve Rum Mezalimi (1919-1922)*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul s.213. Anadolu'da Rumların silah altına alınması ve Ermeni işbirliği hakkında ayrıca bkz., Kemal Atatürk, *Nutuk*, c.I, Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi İstanbul 1970, s.2.

⁸Michael Llewellyn Smith, *Yunan Düşü*, çev.:Halim İnal, Ayraç Yayınevi, Ankara 2002, s.211.

⁹Çanakkale bölgesindeki çete faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız, **BCA.**, 030.10 54 356.4 -21.10. BCA 030.10 54 357.8- 17.4.1339 tarih ve 1002 numaralı harp raporu, BCA 030.10 54 357.8- 19.4.1339 tarih ve 1058 numaralı harp raporu, **BCA.**, 030.10 54 357.8- 22.4.1339 tarih ve 1089 numaralı harp raporu, BCA 030.10 54 357.8- 5.5.1339 tarih ve 1036 numaralı harp raporu, **BCA.**, 030.10 54 357.8- 8.5.1339 tarih ve 1345 numaralı harp raporu.

Anadolu'da Yunanistan'ın yaratmış olduğu tahribatla ilgili İsmet Paşa Lozan Konferansı'na 20 Ocak 1923 tarihinde bir rapor sunmuştu. Bu raporda Yunanistan'ın Anadolu'daki zarar verdiği alanlar¹⁰ sayılmakla birlikte bu bölgenin yaklaşık yüz ölçümü 135.000 kilometre kare olarak belirtilmişti. Bu alan Lozan Konferansı'nın yapıldığı İsviçre'nin yüz ölçümünün üç katı kadardı. Anadolu'daki demiryollarının % 54 bu alanda bulunuyordu. Yunan işgali sırasında 3.593 cami, medrese ve okul, 710 işyeri fabrika yakılmıştı. Çanakkale'deki zarar ise 122.321 Türk lirası olarak tespit edilmişti¹¹.

Paris Maten gazetesinde Franklin Bouillion¹²,un Anadolu'daki Yunan tahribatı ile ilgili "*Bugün mezalim sahasında bir milyon aç ve çıplak halk vardır*" başlığıyla kaleme aldığı yazı dikkat çekicidir. Sadece Manisa'da 11.000 evden 10.000'inin yakıldığını, bu eylemlerin bizzat Yunanlı askerler tarafından yapıldığına birçok şahidin olduğunu belirtmişti. Bouillion yazısında medeniyetin böyle bir vahşetle övünemeyeceği gibi bunun insanlığa karşı yapılan bir hareket olduğunu vurgulamıştı¹³. Yine başka bir Fransız tanık Mösyö Karlo Uşak'ın işgalinin başlangıcından itibaren tanık olduklarını aktarırken Yunanlılar tarafından köylülerin hayvanlarının gasp edilerek, Ermeni ve Rum tüccarlara yok pahasına satıldığını ifade etmekteydi¹⁴.

Benzer bir ifadeyi İngiliz Koramiral Webb 14 Şubat 1919 tarihli raporunda şöyle aktarıyordu: "*Yunan askerleri rezalet çıkarıyorlar... Doğu Demiryolu boyunca... Köylere girerek istediklerini alıyorlar. Kadınlara sataşıyorlar ve fırsatı buldukları bir sırada minaredeki müezzine ateş ederek eğlendikleri de tespit ve iddia ediliyor*"¹⁵.

İzmir İtalyan delegasyonundan İstanbul Yüksek Komiseri Kont Sforza'da 28 Mayıs 1919 tarihli raporunda Yunan askerlerinin tutuklanan binlerce asker ve sivil Müslümanın yanlarındaki paralarının, subayların gözleri önünde alındığını aktarıyordu¹⁶.

¹⁰Raporda tahrip olanlar alanlar: "İzmir Merkez Sancağı, Aydın, Denizli Sancakları, Bursa Merkez Sancağı, Ertuğrul, İzmit, Eskişehir, Balıkesir(Karesi), Afyonkarahisar, Kütahya ve Çanakkale Sancaklarıyla, Ankara Vilayetine bağlı Haymana İlçesini(Kazasını) ve Muğla Sancağının bazı parçalarını" göstermektedir.

¹¹Seha Meray, **Lozan Barış Konferansı Tutanaklar-Belgeler**, c.III, YKY, İstanbul 2001, s.151-156.

¹²Franklin Bouillion Anadolu'da Fransız heyet başkanı olarak bulunmuştur.

¹³**Anadolu'da Yunan Mezalim ve Vahşeti (Üçüncü Kısım Yunan Fecayi Hakkında Raporlar, Vesikalar, Mektuplar)**, İstihbarat Matbaası, Ankara 1338,s.231

¹⁴**Anadolu'da Yunan Mezalim ve Vahşeti (Üçüncü Kısım Yunan Fecayi Hakkında Raporlar, Vesikalar Mektuplar)**, s.260.

¹⁵Gotthard Jaeschke, **Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri**, TTK, Ankara 1971,s.55-56.

¹⁶Mevlüt Çelebi, **İtalyan Arşiv Belgelerinde Anadolu'da Yunan Mezalimi (1919-1922)**, ATAM yay, Ankara 2010, s.16.

Fransız, İngiliz, İtalyan temsilcilerinin Anadolu’da yaşananları aktarmaları kadar esir Yunan askerlerinin ifadeleri de önem kazanmaktadır. İkinci kısmın emrinde ağır topçu tabur kumandanı Yüzbaşı Atinalı Yorgi ifadesinde, geri çekilme esnasında topları tahrip etmesini emredildiğini, Yunan asker ve yerli Rumların birçok fenalıkta bulduklarını aktarıyordu. 13’ncü Piyade Alayı 2’nci Tabur yaveri Üsteğmen Nikolos oğlu Kefalunyalı Yorgi ise Trokipis’in esir edilmesi sonrası birliklerin dağılarak kendi istedikleri harekete başladığını ifade ediyordu. Uşak Belediye binasında Üsteğmen Yorgi oğlu Dimitri yerli Rum, Ermeni, Çerkes ve Yunanlılardan oluşan çetelerin tahribatına bizzat kendisinin şahit olduğunu belirtiyordu¹⁷. Anadolu’nun işgalinde bulunan bir Yunanlı ise “*Sadece soygunculuğu düşünür olmuştuk. Türk köylerini talan etmeğe koyulmuştu askerler. Ve Kemal haklı olarak: “Düşmanın yaptıklarından ben utanç duyuyordum” şeklinde demeç veriyordu*”¹⁸ diyecekti. Yunanlı yazar Dimitri Kitsikis, “*Yunan Propagandası*” isimli kitabında, 15 Mayıs gününü şöyle nakletmişti: “*Yunan birlikleri Türklere karşı cinayetler işlemişlerdir. Ve bu cinayetler öylesine gerçektir ki, kimse inkâra cesaret edememiştir.*”

Yunan faaliyetleri yerli ve yabancı basında da geniş yankı uyandırmıştı. İngiliz gazetesi “*Daily Express*”, 31 Mayıs 1919 tarihli sayısında 15 Mayıs gün ki olaylara geniş yer ayıracaktı. Bu habere birinci başlık olarak, “*İzmir’de Yunanlıların cinayetleri*” ikinci başlıkta ise “*Silahsız Türkler soyuldu ve öldürüldü*” şeklinde atılmıştı. Yine İngiliz gazetesi “*Morning Post*” ise 29 Mayıs 1919 gün ki sayısında “*İzmir’den kanlı karışıklıklar*” başlığı altında 15 Mayıs olaylarını okuyucularına duyuracaktı¹⁹.

Yerli basında ise “*Açıksöz*” gazetesi 29 Mart 1921 günkü sayısında okuyucularına Kırkkilise (Kırklareli) bölgesindeki Müslümanların evlerinden zorla çıkarıldıklarını yerlerine ise Kafkaslardan getirilen Rumların yerleştirildiğini bildiriyordu. Sinop gazetesi de 25 Ağustos 1922 tarihinde yapılan resmi tebliğde Adalar Denizi’nden (Ege Denizi) Ayvacık kazasının Tuzla Çayı bölgesine eşkıyaların çıkarıldığını ve Çanakkale kasabasında bazı yangınlar meydana geldiğini bildiriyordu²⁰.

¹⁷ *Anadolu’da Yunan Zulüm ve Vahşeti*, s.277.

¹⁸ Dido Sotiriyu, *Benden Selam Söyle Anadolu’ya*, Fransızcadan Çeviren: Atilla Tokatlı, Alan Yayıncılık, İstanbul 1970, s.171.

¹⁹ Aydın Taneri, *Türk-Yunan Kültür Savaşı*, Ocak Yayınları, Ankara (t.y.), s.112.

²⁰ Mustafa Tatlıcı, Musa Yıldız, Seyfettin Ünlü, *Sinop Gazetesi’nin Tanıklığında Milli Mücadele*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul 2006, s.37. Anadolu basınına diğer yansımaları için ayrıca bakınız: “Garbi Trakya kıyama hakkında yeni tafsilat” *Akşam*, 7 Kânunuevvel 1338.

“Çanakkale’de” *Akşam*, 9 Teşrinisani 1338.

“Yunanlılar Trakya’yı tahliye ederken neler yapıyorlar” *Akşam*, 15 Teşrinisani 1338.

Çanakkale Bölgesinde Yunanlıların Savaş Hukukuna Aykırı Faaliyetleri

Çanakkale bölgesindeki Yunan işgal sahalarından en önemli yerini Ezine oluşturmaktaydı. Yunanistan'ın Ezine ve civarındaki etkinliğini sağlayabilmesi için ise Ezine hapishanesin ayrı bir önemi vardı. 21 Nisan 1921 tarihli ve 83 sayılı ifade tutanağında Selim oğlu Mehmet'in anlattıkları Ezine Hapishanesi'nde yaşananların ortaya çıkması için önemli bilgiler vermektedir. Mehmet ifadesinde on beş Yunan askerinin 15 Aralık 1920 günü kendisini evinden alarak Ezine Hapishanesine götürdüğünü belirterek; hapishanenin durumu ile ilgili olarak buradaki Müslüman mahkûmların gördükleri işkenceleri bütün ayrıntılarıyla dile getirmektedir. Kendisinin de bu işkencelere maruz kaldığını, anne ve babasının sağladığı 40 liralık fidye ile serbest bırakıldığını ifade etmektedir²¹. Mehmet ifadesinde Yunan askerlerinin Müslümanlardan fidye alabilmek için çeşitli bahanelerle hapishaneye getirdiğini ve para alınca kadar burada çeşitli işkencelerin uygulandığını belirtmektedir.

Benzer uygulamalar Biga'da da yaşanmıştı. Yeni Çiftlik köyünden köylüler fidye olarak 200 lirası alınarak serbest bırakılmıştı. Biga Jandarma Kumandanlığınının 14 Mart 1921 tarihli ve 1247 numaralı raporuna göre isimleri şu şekildedir:

1. Yeni Çiftlik ahalisinden Abdurrahman oğlu Mustafa
2. Yeni Çiftlik ahalisinden Süleyman oğlu Mustafa
3. Yeni Çiftlik ahalisinden Mustafa oğlu Süleyman
4. Yeni Çiftlik ahalisinden Hacı Osman oğlu Osman
5. Yeni Çiftlik ahalisinden Musa oğlu Mehmet
6. Yeni Çiftlik ahalisinden Hacı Musa oğlu Hasan
7. Yeni Çiftlik ahalisinden Ömer oğlu Mehmet
8. Yeni Çiftlik ahalisinden Hasan oğlu Mehmet
9. Yeni Çiftlik ahalisinden Kadir oğlu Mustafa
10. Yeni Çiftlik ahalisinden Mehmed oğlu Ali
11. Yeni Çiftlik ahalisinden Mustafa oğlu Mehmet
12. Yeni Çiftlik ahalisinden İsmail oğlu Rüstem
13. Yeni Çiftlik ahalisinden Mehmed oğlu Hüsmen
14. Yeni Çiftlik ahalisinden Mehmed oğlu Hüseyin Çavuş
15. Yeni Çiftlik ahalisinden İbrahim oğlu Mustafa
16. Yeni Çiftlik ahalisinden Hasan oğlu Eyüp

"Yunanlılar 500.000 Türk'ü öldürüyor" Vatan, 25 Eylül 1923.

"Mazlum ve muzdarip Garbi Trakya müslümanlarından istindarname" **Akşam**, 27 Teşrinisani 1338.

²¹Türkiye'de Yunan Fecayi, Dâhiliye Nezareti, Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekâsı, İstanbul 1337,s.211.

17. Yeni Çiftlik ahalisinden Hasan oğlu Ömer
18. Yeni Çiftlik ahalisinden Ali Osman oğlu Yusuf
19. Yeni Çiftlik ahalisinden Hüseyin oğlu Hacı Ali
20. Yeni Çiftlik ahalisinden Osman oğlu Ahmet
21. Yeni Çiftlik ahalisinden Osman oğlu Kara Yusuf
22. Yeni Çiftlik ahalisinden Yusuf oğlu Hasan
23. Yeni Çiftlik ahalisinden Mustafa oğlu Mehmet²²

Ezine bölgesindeki Yunan işgallerinde Saatçi oğlu Yani, Ezineli Kostantin, Kör Apostol gibi yerli Rumlar Türklere yapılan eziyetlerde ön planda görünmekteydi. Kör Apostol Yunan askerlerinin de desteğine güvenerek Ezine bölgesinde birçok faciayı gerçekleştirmişti. 15 Ekim 1921 tarihinde Ezine Yunan işgal kumandanının emriyle Rumlardan Ezineli Kostantin ile beş Yunan askeri Pınarbaşı köyüne gelip silah toplamak bahanesiyle ahaliden Osman oğlu Raşit Çavuş, Arap Ömer, Geyiklili Tatar Ali'nin kollarını bağladıktan sonra kırbaç ve sopa ile darp etmişlerdi²³.

12 Kasım 1921 tarihinde bir subay idaresinde yirmi beş kişilik bir Yunan müfrezesi ile Kör Apostol Ezine'ye gelerek buldukları her şeyi gasp ettikten sonra Çerkes Ali Osman'ı dipçikle dövmüş, ellerini ayaklarını bağlayarak eline geçirdiği taşla vücuduna rastgele vurmuştu. Ali Osman, Yunan askerlerine 70 ve Kör Apostol'a 30 lira vermek suretiyle hayatını kurtarabilmişti. Aldığı yaraların tesiriyle Çanakkale hastanesinde üç ay yatmıştı²⁴.

27 Şubat 1921 tarih ve 1252 numaralı jandarma raporuna göre, 24 Şubat 1921 tarihinde Yunan askerleri Ezine'ye bağlı Kızılköy'de köylülere yaptıklarıyla yetinmeyerek Kürt oğlu Yahya'yı köy ahalisinin gözleri önünde öldürmüşlerdi²⁵. Bazı köylerde öldürme olayları yanında, çeşitli işkenceler de gerçekleştirmişlerdi. 9 Nisan 1921 tarih ve 2336 numaralı jandarma raporunda, 1 Nisan 1921 günü Ezine'ye bağlı Köselers köyünde yaşananlar aktarılıyordu. Asteğmen Nikola Burkidis komutasında on Yunan askeri yanlarında bulunan yerli Rum çetecilerle birlikte köy ahalisinden Deli Hasan oğlu Mustafa'nın babası Ahmet'i süngü ve dipçik ile darp ederek baş aşağı asmışlardı. Bununla da yetinmeyerek asılı duran savunmasız Ahmet'in altında saman yakmak suretiyle işkence etmişlerdi²⁶.

²²Türkiye'de Yunan Fecayı, (İkinci Kitap), Dâhiliye Nezareti, Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekâsı, İstanbul 1337, s.245-246.

²³Türkiye'de Yunan Fecayı, s.208.

²⁴Türkiye'de Yunan Fecayı, s.208-209.

²⁵Türkiye'de Yunan Fecayı, s.204.

²⁶Türkiye'de Yunan Fecayı, s.219.

Çanakkale Jandarma Komutanlığı'nın 18 Mart 1921 tarih ve 1806 sayılı raporunda, Ezine'ye bağlı Dümrek köyündeki Yunan askerlerinin hukuksuz uygulamalarına yer veriyordu. Bir köyden diğer köye gitmeye çalışan dört köy ahalisinin yolu Yunan askerleri tarafından kesilmek suretiyle öldürülerek köy yakınındaki dereye atılmıştı. Köylüler Yunan askerlerinin yaptıkları baskılar nedeniyle köyden çıkamadıkları için, bu süre içerisinde öldürülen köylülerin cesetleri yabancı hayvanlar tarafından parçalanmıştı²⁷.

Çanakkale Jandarma Komutanlığı'nın 26 Nisan 1921 tarihli vukuat cetveline göre 14 Kasım 1921 tarihinde Ezine'ye bağlı Sarıçalı köyüne gelen Yunan askerleri Ezine'ye gitmekte olan köy muhtarını, ahaliden bazı kimseleri ve köy korucusunu tutuklayarak Ezine'ye sevk etmişlerdi. Yunan askerlerinin işkencesiyle köy korucusu hayatını kaybetmişti²⁸.

Sarıçalı köyü ihtiyar heyetinin 27 Nisan 1921 tarihli mazbatasını Yunan askerlerinin köyde yaptıkları facia hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir. 31 Temmuz 1921 tarihinde köyü abluka altına alan Yunan askerleri, köylülerin silahlarını teslim etmesini istemişlerdi. İhtiyar heyeti azalarından Kısa oğlu Osman, Murat oğlu Hasan Çavuş, Korucu Hasan silahlarını olmadığını söylemeleri üzerine Yunan askerleri tarafından darp edilerek eşyaları gasp edilmiş, köyde bulabildikleri hayvanları da yanlarında götürmüşlerdi²⁹.

6 Şubat 1921 tarihli ve 693 numaralı jandarma raporuna göre, 2 Şubat 1921 tarihinde Yunan askerleri yanlarında bulunan 7 kişilik Rum çetesiyle birlikte Ezine'ye bağlı Bilen köyüne gelmişlerdi. Köy ahalisinden Mustafa oğlu Mustafa'nın orak parası olan 50 lirası gasp edilerek hanımının da ziynet eşyalarını almışlardı. Evde değerli ziynet eşyasını saklamasın diye Mustafa'nın eşinin göbeğine sıcak kül, külün ortasına da ateş koymak suretiyle saatlerce işkence etmişlerdi³⁰.

Çanakkale Mutasarrıflığının 14 Mayıs 1922 ve 2/841 numaralı raporuna göre 12/13 Mayıs 1922 Cumartesi gecesini Ezine Yunan kumandanının emri her yerde duyurulmuştur. Bu emre göre gece saat iki buçuktan sonra kimse dışarıda bulunmayarak herkes ev ve dükkânlarının kapısına fener asacaktı. Belirtilen saatten sonra dışarıda dolaşan ya da kapısına fener asmayanlar Yunan devriyeler tarafından derhal vurulacaktı. 14/15 Mayıs gecesini kasaba ahalisinden Mehmet Efendi oğlu Aşçı Kamil

²⁷Türkiye'de Yunan Fecayı, s.205.

²⁸Türkiye'de Yunan Fecayı, s.205.

²⁹Türkiye'de Yunan Fecayı, s.206.

³⁰Türkiye'de Yunan Fecayı, s.207.

Usta, Hacı Halil Ağanın oğlu Ahmet Ağa ve Halil Çavuş'un kardeşi İsmail'in evlerinin kapısındaki fenerlerin rüzgârın etkisiyle söndüğü Yunan devriyeler tarafından görülerek hanelerinden zorla alınmışlardı. Belediye binasına götürülen ahali burada darp edilmişti. İsmail, Yunan askerleri tarafından vücudunun çeşitli yerlerinden bıçaklanmıştı³¹.

Ezine ve Bayramiç kazalarında, Yunanlıların bölgeyi boşaltmasıyla yaptıkları mezalim daha iyi ortaya çıkmıştı. Yunanlıların boşalttıkları alanlarda kuyularda kafaları kör bıçakla kesilmiş, taşla ezilmiş ve çeşitli işkencelerle öldürülmüş insan cesetleriyle bıçak, fes ve kemikler bulunmuştu. Bazı cesetlerin kimlikleri belirlenerek defin işlemleri yapılmıştı³².

İngilizlerin Tutum ve Davranışları

Gelibolu Yarımadasında da İngilizler savaş hukukuna aykırı davranışlar yapmışlardı. İngilizler; 31 Temmuz 1923 tarihinde Sarafim Çiftliğinde, 31/1 Ağustos gecesi 1923'te Küçük Anafartalar'da, Büyük Kemikli'de ve 1 Ağustos'ta yeniden Büyük Kemikli'de, 5 Ağustos 1923 akşamı Akbaş ile Bigalı arasındaki sahilde yangın çıkartmışlardı. Bu gelişmeler üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi, İstanbul İngiliz Yüksek Komiserliği nezdinde girişimde bulunmuş ve İngiliz temsilciliği yangın neticesinde oluşan zarar ziyan tespitinin yapılarak TBMM'ye sunulacağını bildirmişti. Ayrıca İngiliz temsilciliği oluşan zarar ve ziyanın kendilerince karşılanacağını belirtmişlerdi³³.

Çanakkale şehir merkezi ve merkez köylerinde de benzer olaylara rastlanmıştı. Karacaören köyünden Hacı Hüseyin oğlu Süleyman'ın devesi köye yarım saat uzaklıkta Çardak mevkiinde sahil boyunda otlarken iki İngiliz askeri tarafından alaturka saatle 4-5 civarlarında öldürülmüştü. Jandarma Komutanlığı'nın yaptığı incelemelere göre Nara bölgesinden gelen İngiliz askerleri keyfi suretle deveye bir el ateş açarak öldürmüşlerdi. Bu durum üzerine Türk yetkililer, İstanbul'da Harington nezdinde girişimde bulunarak devenin bedeli olan 250 liranın karşılanması ve bu tür olayların tekrarını engellemek için resmi yazışmaya başlamışlardı. Yazışmalarda İngiliz temsilciler devenin itlafının keyfi surette yapıldığını kabul etseler dahi üç ay süren bu yazışma sürecinden sonuç alınamamıştı³⁴.

³¹ Arşiv Belgelerine göre Balkanlar'da ve Anadolu'da Yunan Mezalimi II (Anadolu'da Yunan Mezalimi), Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, , Ankara 1996, s.266-269.

³² Arşiv Belgelerine göre Balkanlar'da ve Anadolu'da Yunan Mezalimi II (Anadolu'da Yunan Mezalimi), s.287-288.

³³ BOA.,12.8.1923,HR. İM Dosya No. 80 Gömlek.58.

³⁴ BOA.,16.5.1923, HR. İM Dosya No. 73 Gömlek.53.

Bu arada Çanakkale Mektep-i Sultaniyesi'nde on altı öğretmen Çanakkale'den çıkarıldıkları için üç ay maaş alamamışlar bu dönem içerisinde aileleriyle yaşadıkları zorluklar nedeniyle İstanbul Hükümeti Dışişleri Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulunmuşlardı. Bu girişimler sonucunda on altı öğretmen Van, Maraş, Manisa gibi bölgelere tayin edilmişlerdi.³⁵

Çanakkale'de tercüman olarak görev yapan Halil (Dilmaç) Efendi'yi 18 Kasım 1922 günü İngilizler evinden dışarıya çağırarak zorla tutuklanmışlardı³⁶. Bununla da yetinmeyen İngiliz İşgal Kuvvetleri Kale-i Sultaniye Orman Müdürünü de tutuklamışlardı. Bunun üzerine TBMM Hükümeti'nin Dışişleri Bakanlığı Harington nezdinde girişimde bulunmuştu. Harington tarafından yapılan açıklama memurların ellerinde bulunan dolaşım ve ikame vesikalarının İngilizler tarafından damgalatılmadığı sürece tutuklama işlemlerinin devam edeceği şeklindeydi³⁷.

Büyük Taarruz sonrasında Çanakkale civarında sıkışan İngilizler için General Harington İzmir'de bulunan Mustafa Kemal'e gönderdiği telgrafında iki ordu arasında olası bir hadiseden endişeli olduğunu bildirmişti³⁸. Mustafa Kemal, General Harington'un telgrafına verdiği cevapta Türk Ordusunun mağlup Yunan ordusunu takip ettiğini, Yunan birliklerinin Anadolu'yu baştanbaşa tahrip ederek yüz binlerce kişiyi mecalisiz bıraktığını, bir yandan da Trakya'da mezalime devam ettiğini ifade etmişti. Yunanlıların bu süreçte tarafsız bölgeyi de su-istimal ettiğini bunun ise en yakın örneğinin 23 Eylül 1922'de Ezine'deki uçaklarının faaliyetlerini göstermişti. Mustafa Kemal telgrafında, Çanakkale'de yapılan tahribata da yer vererek İngilizlerin Erenköy ile Çanakkale arasındaki arazide tahribatlarda bulunduğunu, Çanakkale'deki bina ve malların tahrip edildiğini ifade etmişti. Ayrıca Yunan birliklerinin çekilme esnasında ve yapmaya çalıştıkları tahkimatta Müslümanları zorla çalıştırmalarının ise dikkatle izlendiğini söylemişti.³⁹

Çanakkale'de İngiliz ve Türk ordusunun karşı karşıya kalması Fransız kamuoyunda da yer bulmuş ve Fransızlar Türklerin Yunanlıları takip gibi bir durumu en doğal hakları olduğunu dile getirmişlerdi. Fransız

³⁵BOA., 21.1.1923,HR.İM Dosya.66 Gömlek.18

³⁶BOA 10.2.1923 HR. İM Dosya.67. Gömlek.22

³⁷BOA, 19.12.1922 HR. İM Dosya. 63 Gömlek. 75

³⁸Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara,2006,s.486.

³⁹Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, s.487.

L'Intransigeant gazetesi, Çanakkale Olayı⁴⁰'nın iki tarafı yeni bir savaşa sürükleyebileceğine de işaret ederek; *"İşte karışık ve tehlikeli anlar geri geldi, sokakta, her toplanılan yerde endişeli konuşmalar işitiliyor: -Ya savaş? -Türkler ne yapacaklar? -Orada dövüşürlerse biz ne yaparız? Şaşırtıcı haberler dolaşiyor: İngilizler Çanakkale'de çember içine alınmış"* manşetini atmıştı⁴¹.

Mudanya Ateşkes Antlaşması yapılmış olmasına rağmen İngilizler İstanbul'dan kaçan Rum ve Ermenileri amale sıfatıyla Çanakkale'ye getirmişlerdi. Dışişleri Bakanlığı'nın yazdığı rapora göre Çanakkale'ye bu şekilde nakledilenlerin sayısı 8.000'e ulaşmıştı. Bunlar İngiliz Ordusuna dahil edilmişti⁴². İngilizler bu Rum ve Ermenilere asker elbiseleri giydirmişler Gelibolu yarımadasında Ilgardere'den Seddülbahir'e kadar olan alanda oluşturmaya çalıştıkları tahkimatın yapılmasında kullanmışlardı⁴³. Bu durum TBMM'de de gündeme getirilmişti. Başbakan Rauf Bey, 16 Aralık 1922 tarihli Meclis konuşmasında amele namında getirilen Rum ve Ermenilerin Çanakkale'de Müslümanlara tecavüzlerde bulunduğu, Türk yetkililerin bu şahısları tutuklamak istediğinde ise İngilizler tarafından himaye edildiğini açıklamıştı⁴⁴.

Sonuç

Birinci Dünya Savaşı sonrası başlayan Anadolu'nun işgali sürecinde İtilaf Devletleri işgal bölgelerinde uluslararası savaş hukukuna aykırı uygulamalarda bulunmuşlardı. Yunanlılar neredeyse tüm savaş hukuku kurallarını çiğnemişlerdi. Yunanlıların böyle davranmasındaki başlıca neden, Yunanistan'ın Anadolu'nun işgaline kalıcı olarak bakması, Anadolu'daki yerli Rum nüfusun sayısal gücünden faydalanmaya çalışması TBMM'nin işgaller kadar iç isyanlarla uğraşması gibi etkenlerdi.

Anadolu'da yaratılan tahribatın somut olarak tespiti için Mustafa Kemal, Türk birliklerinin zaferinin Anadolu halkına duyururken bir taraftan da çekilen Yunan kuvvetlerinin bölgelerde olası zararlar vermeleri halinde bunları hangi kıta, kumandan yaparsa numarasını komutanının ismini öğrenmelerini istemişti⁴⁵.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Yunan mezalimini dünyaya duyurmak amacıyla bir nota kaleme almıştı. Bu nota; 1920 yılında Osmanlı

⁴⁰Çanakkale Olayı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., David Walder, **Savaşın Sonra Çanakkale Olayı:1922**, çev. M.Ali Kabal, Örgün Yayınevi, İstanbul,2004.

⁴¹ Yahya Akyüz, **Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoyu(1919-1922)**, TTK, Ankara 1988,s.297.

⁴² BOA, 16.12.1922,HR. İM Dosya No.13 Gömlek No.101

⁴³ BCA 030.10 54 358.1- 7.1.1339 tarihli harp raporundan.

⁴⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre 1 c.25 İçtima.3 s.413

⁴⁵ Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, s.486.

Mebusan Meclisince kabul edilen Misak-ı Milli'nin Wilson Prensiplerine uygun olmasına rağmen bunun Yunanlılar tarafından yok sayıldığı ve Yunanlılar tarafından birçok savaş hukukuna aykırı girişimlerde bulunduğu özellikle vurgu yapılmıştı⁴⁶.

Yunanistan'ın Anadolu'yu işgalinde izlemiş olduğu yöntemlerin sonuçlarına iki yönden bakılabilir: Birinci yönü uluslararası hukukun ihlali, diğeri ise iki ülke arasındaki siyasal ilişkilerin yavaşlamasına etki etmesidir. Uluslararası hukuku ihlali İtilaf Devletlerinin raporlarında sabit ise de Uluslararası kural koyucu ve uygulayıcıların durumu değerlendirmedeki esnek bakışlarının da etkisiyle sonuçsuz kaldığı görülmüştür. İkili ilişkilere olan etkisi ise dış politikada uzun süre kendini hissettirmiştir. Devletin siyasetinin birey bazındaki sonuçları açısından en iyi örnek 1930 yılında Yunanistan Başbakanı Venizelos'un Türkiye'de karşılanmasında yaşanmıştır. Afet İnan hatıralarında bu olayı şöyle anlatmaktadır: *"Venizelos geldiği zaman, yani Venizelos'u ilk gördüğüm zaman kendisinden çekinmiş, hislerimle hareket etmişim. Millî Mücadele'de Biga'da ilkokuldaydım. Venizelos adını duyduğumuz vakit garip bir korku içinde kalırdık.. Çünkü Venizelos gelecek, kuva-yi milliyecileri şöyle yapacak, böyle yapacak denirdi.. Babam da Biga'da orman müfettişi iken Millî Mücadele saflarında çalışmak üzere gittiği için biz ailece korku içinde idik. Venizelos'u ilk gördüğüm zaman böyle bir his içindeydim.. Fakat görüyordum ki, Atatürk Venizelos'la gayet samimî olarak konuşuyor ve yeni dostluklar yapabilmenin gereği üzerinde duruyordu. Bu gelişinde, bir ziyaret esnasında Venizelos'u Ankara Palas'ta karşılıyor Atatürk... Giriş kısmında duruyorlar ve halk da orada toplanmış durumda.. Fakat bir hareket yok.. Atatürk, Venizelos'un arkasına geçiyor ve işaret ediyor halka alkışlamaları için... Ve ondan sonra alkışlıyorlar. Çünkü hakikaten halk, Venizelos dendiği zaman bir çekingenlik içinde... Benim de kendi çocukluğumda olduğu gibi... Venizelos'u gördüğüm zaman nasıl konuşacağımı bilememiştim. Fakat sonra karşılıklı ve eşi ile beraber konuşmalarımız oldu"*⁴⁷.

Görüldüğü gibi devletlerin aldığı kararların sonuçları devlet politikaları kadar birey hayatını da derinden etkilemektedir.

⁴⁶ Anadolu'da Yunan Zulüm ve Vahşeti, Üçüncü kısım, İstihbarat Matbuası, Ankara 1338, s.298.

⁴⁷ Afet, İnan, Atatürk'ün Bazı Özellikleri, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 1, Cilt: I, Kasım 1984

KAYNAKÇA

Arsiv Belgeleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

Sürelî Yayınlar

Akşam Gazetesi
Vatan Gazetesi
Sinop Gazetesi

Kitap ve Makaleler

Afet, İnan, *Atatürk'ün Bazı Özellikleri*, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı 1, Cilt: I, Kasım 1984.

AKYÜZ, Yahya, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoyu(1919-1922)*, TTK, Ankara 1988.

Anadolu'da Yunan Mezalim ve Vahşeti,(Üçüncü Kısım Yunan Fecayi Hakkında Raporlar, Vesikalar, Mektuplar), İstihbarat Matbaası, Ankara 1338.

Arşiv Belgelerine göre Balkanlar'da ve Anadolu'da Yunan Mezalimi II (Anadolu'da Yunan Mezalimi), Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 1996.

ATABAY, Mithat, *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi (Kurtuluş Savaşı, Devrimler ve Atatürkçülük)*, Kriter Yayınları, İstanbul 2011.

ATATÜRK, Kemal, *Nutuk*, Milli Eğitim Bakanlığı Basım Evi, İstanbul 1970.

ÇAKMAK, Zafer, *İzmir ve Çevresinde Yunan İşgali ve Rum Mezalimi (1919-1922)*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2007.

ÇELEBİ, Mevlüt, *İtalyan Arşiv Belgelerinde Anadolu'da Yunan Mezalimi(1919-1922)*, ATAM yay, Ankara 2010.

JAESCHKE, Gotthard, *Kurtuluş Savaşı ile İlgili İngiliz Belgeleri*, TTK, Ankara 1971.

KALELİOĞLU, Oğuz, *Tarih boyunca Türk-Yunan İlişkileri ve Megali İdea*, Bilgi Yayınevi, 2009.

MERAY, Seha, *Lozan Barış Konferansı Tutanaklar-Belgeler*, YKY, İstanbul 2001.

MERAY, Seha, *Uluslararası Hukuk ve Örgütler*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1979.

SMİTH, Michael Llewellyn, *Yunan Düşü*, Çeviren: Halim İnal, Ayraç Yayınevi, Ankara 2002.

SOFUOĞLU, Adnan, "Anadolu üzerindeki Yunan Hedefleri ve Mütareke Dönemi Fener Rum Patrikhanesi'nin Faaliyetleri," *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı 28, Cilt: X, (Mart 1994).

SONYEL, Salahi, *Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri*, TTK, Ankara 1995.

SOTİRİYU, Dido, *Benden Selam Söyle Anadolu'ya*, Fransızcadan Çeviren: Atilla Tokatlı, Alan Yayıncılık, İstanbul 1970.

TANERİ, Aydın, *Türk-Yunan Kültür Savaşı*, Ocak Yayınları, Ankara (t.y.).

TATLICI, Mustafa, YILDIZ Musa, ÜNLÜ Seyfettin, *Sinop Gazetesi'nin Tamıkhında Milli Mücadele*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul 2006.

Türkiye'de Yunan Fecayi, Dâhiliye Nezareti, Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekâsı, İstanbul 1337.

WALDER, David, *Savaşın Sonra Çanakkale Olayı:1922*, çev. M. Ali Kabal, Örgün Yayınevi, İstanbul 2004.

6 JAN 1923

3/2

NOTE - VERBALE .

Par Note verbale du 26 Décembre 1922, N° 153/IO, Son Excellence ADNAN Bey a bien voulu demander au Haut-Commissaire de la République Française en Orient de s'intéresser au sort des Musulmans de TENEDOS. Un bateau de guerre français ayant eu l'occasion de toucher cette île le 2 Janvier, le Haut-Commissaire de la République Française s'est empressé de faire prescrire au Commandant de procéder à une enquête et de porter au besoin secours aux éléments persécutés; le rapport reçu dans ces conditions indique qu'il n'y a eu récemment à TENEDOS qu'un incident de minime importance : deux Grecs ayant tenté de voir des jeunes filles musulmanes, le père de celles-ci intervint, dénonça les coupables à la police

SON EXCELLENCE
ADNAN BEY
REPRESENTANT DU GOUVERNEMENT
d'ANGORA
CONSTANTINOPLE

Bozcaada'daki Yunan Faaliyetleri hakkında İstanbul'a gönderilen not.(6 Ocak 1923)

C O P Y :

SUBJECT:-Restrictions on the
civil population at
CHATAK.

CR/BFT/54427/56/G.

توزیع و اطلاع
استادان و آقایان
ارکان حربیہ
شعبہ : ۱۰

Date January 22 1923.

From:-

LIEUTENANT-GENERAL SIR CHARLES H. HARTINGTON, K. C. B., D. S. O.,
Commanding-in-Chief,
THE ALLIED FORCES OF OCCUPATION

CONSTANTINOPLE.

To :-

His Excellency,
General SALAHEDDIN ADIL PASHA,
Ottoman War Office,
STAMBOUL.

Your Excellency,

I have the honour to acknowledge Your Excellency's letter No. 87 of January 21 st, on the above subject and to inform you that I have already caused the necessary enquiries to be made from the General Officer Commanding at CHATAK. I think I can assure Your Excellency, however, that the note in question embodies no more than the simple measures required to enable a local Commander to know what persons are within the lines which he is responsible for holding. I will communicate again with Your Excellency directly I receive a reply from the General Officer Commanding at CHATAK.

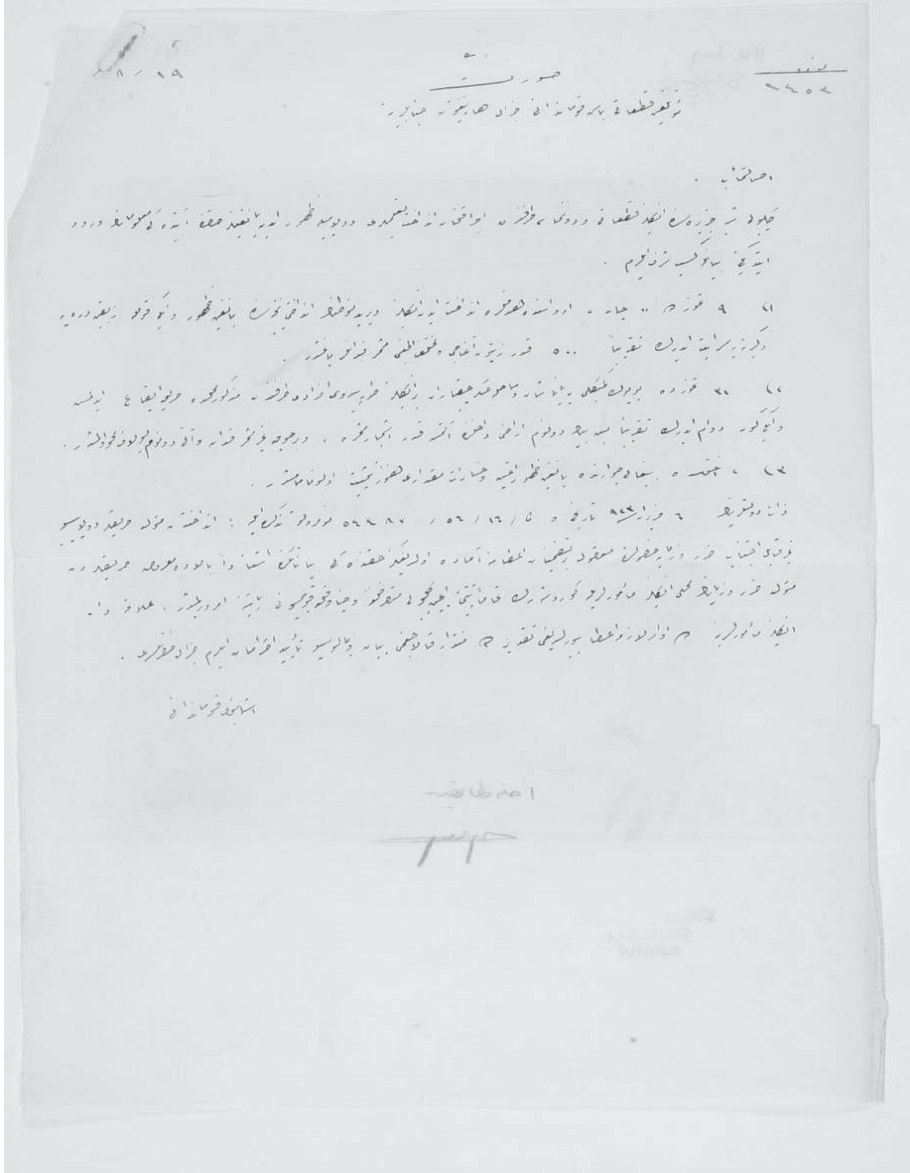
I have the honour to be,
Your Excellency's obedient
Servant,

sgd. : (C. H. HARTINGTON)

Lieutenant-General,
Commanding-in-Chief,
THE ALLIED FORCES OF OCCUPATION
(TURKEY)

S/H/5.

Çanakkale'deki Sivil nüfusun sınırlandırılması hakkında rapor. (22 Ocak 1923)

İngilizler tarafından Sarafim Çiftliğinde çıkarılan yangın hakkında Arşiv Belgesi.